

ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ ОДОМАШНЕННЯ ТА ОЧУЖЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ АНІМАЦІЙНИХ СТРИЧОК

Кухарук Х. А.

гр. змАУП-21

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.пед.н., доцент Куца О. І.

Процес перекладу передбачає більше, ніж просто дослівну передачу інформації. Перекладач повинен враховувати культурні відмінності країн, мовні нюанси і соціальний контекст. Процес перекладу анімаційних фільмів є особливо складним, оскільки він включає також адаптацію культурних аспектів, гумору та каламбуру. Це створює потребу зберегти оригінальне повідомлення, або ж зробити його більш доступним для цільової аудиторії. Краще розуміння зв'язку між мовою та культурою дає змогу з більшою точністю з'ясувати зв'язок між культурою та перекладом. Щоб зробити анімаційну продукцію більш привабливою для українських глядачів, потрібно адаптувати її, використовуючи певні стратегії, що і зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета розвідки полягає у вивченні стратегій одомашнення та очуження шляхом аналізу культурних компонентів в американському анімаційному фільмі «Madagascar» та їх перекладу українською мовою.

Варто зазначити, що переклад служить інструментом культурного обміну. Він відіграє вирішальну роль в отриманні та поширенні знань. Анімаційні фільми – невід'ємна частина масової культури, що має важливий вплив на суспільство. Зазвичай вони пропагують позитивні повідомлення, моральні цінності та подають освітній компонент у розважальній формі. Раніше такий вид кіномистецтва був орієнтований в більшості на дітей, проте зараз він спрямований і на інші вікові категорії. Відповідно, особливості цільової аудиторії впливають на вибір стратегій.

Вибір стратегії залежить від багатьох факторів, до яких, на думку Л. Коломієць [2, с. 27-33], належать:

- цільова аудиторія перекладу;
- кількість існуючих перекладів (очуження, в основному, застосовується, коли вже існує багато інших перекладів-одомашнень);
- функція перекладу, яка повинна бути реалізована.

Перекладачі використовують дві фундаментальні стратегії, очуження та одомашнення, щоб точно відтворити культурні особливості або, навпаки, пристосуватись до особливостей світосприйняття цільової аудиторії. Ці стратегії служать двома конструктивними підходами до перекладу, сприяючи як мовній, так і культурній узгодженості.

У перекладознавстві одомашнення відноситься до стратегії перекладу, за якої перекладач адаптує вихідний текст до цільової культури. Це означає, що він може внести деякі зміни в оригінальний текст, щоб зробити його більш доступним для певної аудиторії. Одомашнення часто використовується, коли вихідний текст містить культурні посилання, ідіоми або інші елементи, які може бути важко зрозуміти цільовій аудиторії [5, с. 16]. Зазначимо також, що жарти і каламбури часто спираються на конкретні культурні посилання, які можуть утруднювати переклад українською мовою. У таких випадках перекладач може адаптувати жарт або замінити його на схожий, більш зрозумілий для українського глядача. Все ж, на нашу думку, дана стратегія є суперечливою, адже певна

частка оригінальності втрачається, вихідний продукт не зберігає культурної ідентичності і створюється світ, який дуже відрізняється від того, який зображено в оригіналі.

Очуження у перекладі – це стратегія перекладу, яка спрямована на те, щоб максимально зберегти ідентичність вихідного тексту. Він передбачає збереження особливостей вихідної мови та культури, включаючи синтаксис, граматику, ідіоми та культурні посилання [5, с. 16-17]. Для передачі іноземності оригінального тексту перекладач може залишити деякі слова чи фрази в мові оригіналу, використовувати запозичені слова чи неологізми. На нашу думку, цей підхід може бути більш складним для цільової аудиторії анімаційних фільмів, адже все ж в більшості це діти.

Л. Венуті стверджує, що обидві стратегії є не просто мовним вибором, а радше культурними та політичними рішеннями, які впливають на те, як читачі сприймають і розуміють текст. Науковець зазначає, що мета одомашнення – зробити перекладача непомітним, щоб читач не знав, що він читає переклад. Л. Венуті стверджує, що ця стратегія може призвести до втрати культурного та мовного багатства вихідного тексту та може зміцнити домінуючі культурні цінності цільової культури. Він критикує використання одомашнення, пропагує використання очуження, а отже збереження самотності оригінального тексту [6]. Також цій стратегії надавали перевагу інші науковці, в тому числі Ф. Шляермахер, який відзначив, що очуження «наближає читача до письменника» [4, с. 48].

Розгляньмо декілька прикладів:

I heard Tom Wolfe is speaking at Lincoln Center [3] // *Я чув, що у Лінкольн Центрі сьогодні лекція про анархію* [1]. Том Вульф невідомий більшості української аудиторії, саме тому перекладач, вдавшись до стратегії одомашнення з прийомом додавання, передав політичний контекст фразою «лекція про анархію», при цьому створивши певний комічний ефект. Розважальна функція анімації останнім часом стала домінувати. Звідси і прагматична орієнтованість: основне – викликати якщо не сміх, то принаймні усмішку на обличчях глядачів.

Досить доступно, вдавшись до стратегії одомашнення, перекладач передає топоніми: *the Big Apple* [3] // *велике місто* [1], *West 42nd* [3] // *Західна 42* [1].

Стратегія очуження спостерігається у перекладі фразеологічних зворотів, до прикладу, в реченні *Marty, buddy, listen. Everybody has days when they think the grass might be greener somewhere else* [3]. // *Марті, послухай! Нам усім час від часу здається, що трава десь солодша та зеленіша* [1]. Фразеологізм “*the grass might be greener somewhere else*” має значення “добре там, де нас нема”, проте, відповідно до контексту, краще підходить дослівний переклад, адже в попередній сцені Марті їсть траву. У перекладі власних імен шляхом транслітерації (*Knicks* [3] // *Кнікс* [1], *Chrysler Building* [3] // *Крайслер Білдинг* [1], *Alex* [3] // *Алекс* [1]) також значною мірою домінує стратегія очуження.

Таким чином, ми вважаємо, що обидві описані стратегії відтворення можуть бути використані у процесі перекладу. При використанні очуження, перекладені анімаційні фільми сприяють культурному обміну, знайомлячи аудиторію з новими перспективами та способами мислення, а також служать засобом сприяння культурному розмаїттю та взаєморозумінню. Одомашнення робить текст більш зрозумілим для цільової аудиторії і, в свою чергу, сприяє культурному обміну, представляючи іноземні ідеї та концепції цільовій аудиторії у легко доступний спосіб.

Література:

1. Анімаційний фільм “Мадагаскар” українською мовою / Режисер дубляжу Констянтин Лінартович / Перекладач Олекса Негребецький. Студія “Le Doyen”, 2005. URL: <https://sweet.tv/movie/16304-madagaskar> (дата звернення: 15.04.2023).
2. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу: монографія. К.: Видавничополіграфічний центр «Київський університет», 2004. 522 с.
3. “Madagascar” / Director Eric Darnell, Tom McGrath. DreamWorks Animation, 2005. URL: <https://www.netflix.com/ua-en/title/70021636> (дата звернення: 15.04.2023).
4. Munday J. *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. London; N.Y.: Routledge, 2016. 376 p.
5. Szymanska M. *Domestication + Foreignisation = ? A Nontraditional Approach to Audiovisual Translation*. Szezecin. 2013. 72 p.
6. Venuti L. *The Translator’s Invisibility: A History of Translation*. London; N.Y.: Routledge, 1995. 353 p.
7. Wang F. *An Approach to Domestication and Foreignization from the Angle of Cultural Factors Translation. Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 4, No. 11. 2014. pp. 2423-2427

**СТРАТЕГІЇ ОДОМАШНЕННЯ І ОЧУЖЕННЯ
В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ КАЗОК**

Кушнір В. М.

зр. АУП-46

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – асистент Ваврів І. Я.

Казка є жанром художніх творів світової літератури, що є відомим кожному з дитинства. Казка може відбивати національно-культурну специфіку етносу як частина фольклору, або може бути авторською. Казка в зрозумілій і простій формі вчать головним людським цінностям – щирості, мужності, чесності і працьовитості тощо, а можуть містити інтерпретацію соціально-політичного устрою чи то у філософській або сатиричній формі. Часто розуміння одних й тих самих творів може поглиблюватись разом із дорослішанням людини, оскільки може змінюватись її сприйняття. Казка продовжує жити в душі кожної людини, вона завжди з нами, проте більшість з нас просто її не помічає. Казки великою мірою сприяють формуванню особистості та закладають морально-етичні і культурні підвалини людини ще в дитинстві. Втім, казка – це «багатошаровий пиріг». Кожний шар має свій сенс. У будь-якому віці можна знайти відповідь на запитання, що хвилює в цей час; поглянути на казку з іншої сторони, розглянути її під іншим кутом зору. Метою дослідження є вивчення специфіки стратегій одомашнення і очуження в процесі перекладу текстів казок Р. Дала з англійської на українську.

Перекладацькі трансформації є прийомом перекладу, що полягає в зміні формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів початкового тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі».

Трансформації трактують як «прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення слова мови оригіналу в контексті і знаходимо йому відповідність в мові перекладу, яке не співпадає із словарним» або як міжмовні операції перевираження сенсу» [2, с. 17-18].

Під перекладацькими трансформаціями розуміють і технічні прийоми перекладу, що полягають в заміні регулярних відповідностей нерегулярними, а також самі мовні вирази,